

Haukkala

oli siurolainen suurtalo

Ruotsin sotaväen varustajasta
Siuron asutuksen kehittäjäksi.

Kannen kuva Haukkala vuonna 1914. Oikealla pääarakennus, keskellä väentupapakari, vasemmalla näkyy karjasuojan nurkka. Talon edessä isäntä Kalle Haukkala ja emäntä Aina Haukkala sylissä Kaisu-vauva, joka jää osaksi pylvään taakse. Pienemmän hevosen selässä Oiva, vieressä Aino.

Sisällys

	sivu
Asukkaita jo rautakaudella	3
Koski tuo töitä – ja riitoja	4
Kallen aika on vaurasta	6
Haukkala pakkohuutokauppaan	9
Salama polttaa päärakennuksen	11
Pelloille kasvaa taloja	13
 Lähteet	 16
Kuvat	16

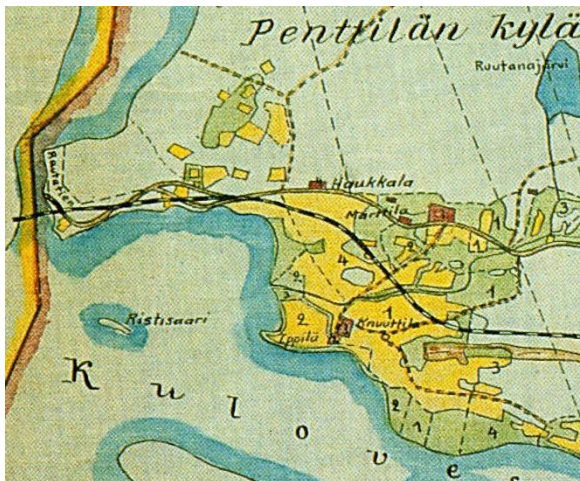
Toimitus ja kustannus Päivi Kahila-Kivistö

Kopiointi vain tekijän luvalla.

Nokia 2024

*Penttilän kylän
kartta vuodelta
1686. Neljä taloa
Haukka, Knuutila,
Marttila ja Ippilä
sijaitsevat
rykelmänä
nykyisen Knuutilan
tienoilla.*

*Penttilän kylän
kartta vuodelta
1905. Haukkala on
siirtynyt
pohjoisemmaksi
yleisen maantien
varteen, samoin
Marttila.*

Asukkaita jo rautakaudella

Haukkalan tila on sijainnut Siurossa jo 1600-luvulla, silloin nimellä Haukka. Asukkaita alueella on ollut huomattavasti aiemminkin, jopa esihistoriallisella ajalla, sillä Siuronkosken rannalta on löytynyt vasarakirveen teräkatkelma ja kivikautinen käyräselkäinen kourutaltta.

Komeimpia muinaisjäännöksiä ovat Linnavuoren kivivallit. Linnavuori on todennäköisesti ollut vartiopaikka ja puolustuslinna, jolle seudun asukkaat vaaran uhatessa pakenivat.

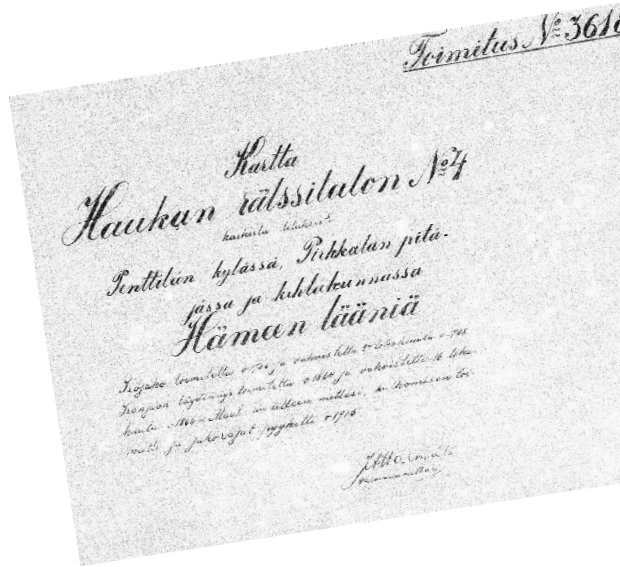
1400-luvun alkupuolella Siuron alueet kuuluivat Niemenpään kartanoon. Se sai myöhemmin nimekseen Penttilä mahtavan isäntänsä **Pentti Lydekenpojan** mukaan.

1600-luvulla Penttilästä muodostettiin neljä taloa, jotka peltosarkoineen sijaitsivat vierekkäin nykyisen Knuutilan tienoilla. Haukka ja Knuutila olivat *rälssitaloja*, jollaiset oli vapautettu veroista, mutta joiden piti varustaa ratsumies ja ratsu Ruotsin kuninkaan armeijaan. Marttila ja Ippilä olivat pienempiä *verotaloja*. Muualla oli joitakin mökkejä. Asukkaita oli yhteensä vain joitakin kymmeniä.

1700-luvulla tehtiin viljelysmaitten Isojako, jolloin Haukka muutti päärakennuksensa pohjoisemmaksi silloisen Ulvilan–Hämeenlinnan tien varteen. Haukkala sijaitsee yhä samalla paikalla nykyisen Siuronkaaren varrella.

Tampereelta Siuron kautta länsirannikolle kulkenut tie oli 1700-luvun alkupuolelle asti ainoa vanhan Pirkkalan alueen yleinen maantie.

Ruotsin kuninkaan Kustaa III:n kerrotaan saapuneen kesällä 1775 Siuroon matkallaan Tampereelta Huittisiin. Tarina kertoo, että kuningas sotilaineen pysähtyi niin sanottuun linnaleiriin niityille. Kylän oli toimitettava leiriin ruokaa, juomaa ja muuta ylläpitoa, mikä oli taloille melkoinen rasite.

Muutenkin 1700-luku oli raskasta aikaa suomalaisille, kun Ruotsi kävi toistuvasti sotia Keski-Euroopassa. Venäjä ryösti, hävitti ja jopa miehitti Suomea länsiosia myöten. Usein talojen asukkaat pakenivat metsiin.

Haukkakin köyhtyi ja omistus vaihtui toistuvasti. Omistus myös jakaantui, mikä myöhemmin johti siihen, että Metsä-Haukka eli kolmannes Haukasta päätyi toisen rälssitilan Knuutilan omistukseen.

Koski tuo töitä – ja riitoja

1800-luvulla koittivat rauhallisemmat ajat. Maantie ja vesireittien risteys oli tehnyt Siurosta liikennekeskuksen ja koski houkutteli teollisuutta. Sahoja syntyi ensimmäiseksi kosken länsipuolelle.

Koskivoimasta syntyi myös riitoja: Vuonna 1849 talonpojat **Elias Antinpoika Haukkala** ja **Kalle Aataminpoika Knuutila** vaativat oikeudessa Kuljun kartanon isännän **Carl Reinhold Mellin**in tai

mylläri **Fr. Färmin** velvoittamista maksamaan takaisin myllytullin, joka oli kannettu Siuronkosken jauhomyllyssä.

Haukkala ja Knuutila omistivat valtaosan Siuronkosken itärantaa ja katsoivat siten omistavansa koskivoimaa, jota länsirannan omistajat hyödynsivät myllyssään. Riita kesti vuosikymmeniä. 1900-luvun alussa Knuutila myi osuutensa vesivoimasta Kuljun kartanon omistajalle **Anton Elvingille**. Haukkala vuokrasi osuutensa Elvingille ja haki saamatta jääneitä vuokria oikeuden kautta vielä 1940-luvulla.

Koskivoimasta korvauksia vaatinut Elias Antinpoika, silloiselta sukunimeltään **Kyösti**, oli tullut Haukan omistajaksi vuonna 1819. Hän osti 2/3 rälssitilasta eli Kylä-Haukan. Yksi kolmannes eli Metsä-Haukka jäi edelleen **Mikko Mikonpojan** omistukseen.

Ajan tavan mukaan Elias Antinpoika Kyösti otti sukunimekseen talon nimen Haukkala. Tilaan kuului suuri osa kosken idänpuoleisista Siuron alueista ja laajat alueet nykyistä Linnavuorta.

1800-luku oli Haukkalassa kasvun aikaa. Rakennettiin uusi suuri päärakennus ja muun muassa väentupa, karjasuoja, aittoja ja kiviholvattu kellari.

Kellarin oven päältä laastin alta paljastui kivistä vuosiluku 1873.

Vuosina 1890–1892 rakennettiin Porin–Tampereen rautatie, mikä vauhditti Siuron kasvua. Tarvittiin työväkeä, ja monet rakensivat mökkinsä sikinsokin Siuronkalliolle Haukkalan vuokramaille. Vuokra oli osaksi rahaa, mutta monella myös päivätöitä, joita perheen lapsetkin suorittivat Haukkalan pelloilla.

Siuron teollisuus oli kuitenkin suhdanneherkkää, etenkin sahateollisuus. Työttömyyden ollessa paha vuonna 1904 valtio perusti Naarlahteen Valtion Siuron Sahan, joka toimi – eri omistuksissa ja eri nimillä – vuoteen 1938. Myöhemminkin alueella oli teollisuutta, muun muassa valtion omistama Vapon saha vuosina 1972–1984 osaksi Haukkalasta vuokratulla alueella.

Kallen aika on vaurasta

1800-luvun lopulla isännäksi tuli **Kalle Haukkala** (s.1872– k.1917). Hän oli syntynyt ja kasvanut Haukkalassa ja sai jo nuorena vastuulleen tilan hoidon.

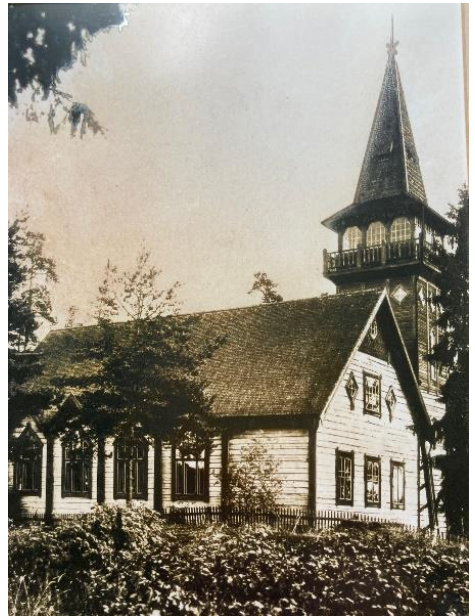
Kalle löysi vaimokseen Korvolan Laurilan talon **Aina**-tyttären (s.1876– k.1926). Perheen viidestä lapsesta kolme eli aikuisiksi: **Aino**, **Oiva** ja **Kaisu**. Elämä oli herraskaista, lapsillakin oli omat palvelijansa. Kaisu muisteli usein hienoja ”kultaisia” kenkiään.

Haukan vanha pionikukka.

Talvella lähes kaikki asuivat päärakennuksessa, mutta vapuksi muutettiin asumaan väentupaan ja aittoihin. Pihassa oli laaja hyöty- ja koristepuutarha. Keskellä pihaa oli suuri pyöreä kukkapenkki. Taimet oli tuotu Kuljun kartanosta. Väentupa-pakari ja eläinsuoja sijaitsivat rinnakkain kapean kujan erottamina. Kanat kulkivat vapaana pihassa.

Osa Haukkalan pelloista ja niityistä oli Linnavuoressa saakka. Esimerkiksi Linnavuoren Sotaniittu, jolta korjattiin heinää, oli puoliksi Knuutilan ja Haukkalan. Kaisu Haukkalan mukaan Knuutilan suuri ja Haukkalan pienempi lehmälauma vietiin usein yhdessä kesäaamuina Linnavuoreen laitumelle ja haettiin illaksi kotiin.

Kalle Haukkala oli myös yhteiskunnallisesti aktiivi. Hän toimi muun muassa kihlakunnan lautamiehenä sekä kunnallislautakunnassa ja vuonna 1907 aloittaneen Penttilän kansakoulun johtokunnassa. Hän lahjoitti tontin ja rakennustarvikkeita rukoushuonetta eli nykyistä kirkkoa varten ja vuokrasi tontin työväentaloa varten.

Siuron rukoushuone.

Koko kylälle pidettiin tanssit Haukkalan väenpirtissä, kun ruis oli puitu. "Äidin serkku **Elin Grönfors**, joka oli Tampereen tuberkuloosisairaалassa sairaanhoitajana, soitti viulua", Kaisu

muisteli. Ja myös, että ”äiti piti kunnia-asiana, että alustalaisetkin saivat syödä hyvin”.

Kalle hoiti hyvin taloa. Hän oli vaatimaton ja luotettava henkilö, luonnehti Pirkkalan Sanomien muistokirjoitus Kallen kuoltua.

Vuonna 1905 Kalle ja Knuutilan isäntä **Frans Knuutila** tekivät jaon Haukkalan tiluksista. Knuutila oli kasvanut mahtavaksi taloksi ostamalla vanhat verotilat Marttilan ja Ippilän. Jälkimmäisen

mukana tuli myös Metsä-Haukka eli kolmannes Haukasta. Kun tilusjako lopulta tehtiin, Knuutila omisti puolet Haukasta.

1914 alkoi ensimmäinen maailmansota. Suomi kuului Venäjään, joka oli yksi sodan osapuoli. Eläminen oli kallista, oli rauhatonta. Taudit kuten keuhkotauti levisivät.

Haukkalan perhehauta Nokian hautausmaalla.

Lapsikuolleisuus oli tuohon aikaan yleistä; vuonna 1910 kuoli Haukkalan 3-vuotias **Hilja** ja vuonna 1917 vajaan vuoden ikäinen **Eero**. Myös Kalle-isäntä oli sairastunut keuhkotautiin ja kuoli vain 45-vuotiaana samana vuonna kuin poikansa.

Vanhin poika Oiva (s. 1902– k. 1939) oli isän kuollessa vasta 15-vuotias ja joutui aikuistumaan nopeasti. Äiti Aina eli vielä melkein

vuosikymmenen, vuoteen 1926. Sitten Haukkalan rälssitila jaettiin kolmen elossa olleen lapsen kesken. Nuorimmainen, 12-vuotias Kaisu (s. 1914– k. 2007) jäi asumaan päärakennukseen palvelijansa **Ruusan** kanssa. Hänen kolmanneksestaan muodostettiin Ala-Haukkalan tila.

Haukkala joutuu pakkohuutokauppaan

Oiva Haukkala peri kantatilan ja lunasti kolmannen sisaruksen, Viljakkalaan vuonna 1928 avioituneen Ainin osuuden. Kaisun ja Oivan tilojen raja vedettiin keskeltä pihaa Kaisulle tulleen päärakennuksen ja Oivan saaman väentupa-pakarin välistä.

Oiva ja vaimonsa **Saimi** (s. 1906– k. 1990) laajensivat vanhasta väentuvasta uuden pramean päärakennuksen, joka korotettiin puolitoistakerroksiseksi. Yläkertaan tuli kaksi kamaria, portaikkohalli ja parveke. Alakerran kuisti laajeni lasiverannaksi.

Oiva ja Saimi Haukkala.

Pakarin suuri leivinuuni purettiin ja pakaritilaan rakennettu sali sai komean kaakeliuunin, tummat kukkatapetit ja silkkipaperikatton.

Myös kamarit saivat paperitapetit ja kaakeliuunit. Talo maalattiin ”kartanonkeltaiseksi”.

Elettiin iloista 1920-lukua. Suomi kehittyi, talouselämä tarjosi mahdollisuuksia ja Oiva otti lainaa. Hän myös takasi yhteistyökumppaneittensa lainoja. Hän oli paljon poissa kotoa ja tilan hoito kärsi.

Kun talous 1930 sukelsi lamaan, Kansallis-Osake-Pankki alkoi periä velkoja. Haukkala joutui pakkohuutokauppaan kesällä 1931. Elokuussa myytiin hevonen, lehmät, porsaat, koneet ja puhelin. Syyskuussa oli vuorossa useita rekiä, ajelurattaat, haravakone, viljaa ja heiniä.

Joulukuussa tulivat talot ja maat myyntiin. Pakkohuutokauppa oli paikkakunnalla iso tapahtuma. Ostohaluiset isännät kyräilivät toisiaan eivätkä huutaneet itse vaan käyttivät tamperelaisia lakimiehiä asiamiehinään. Kauppahinta 323 000 markkaa oli vain hieman enemmän kuin KOP:n saatavat.

Tila oli ollut Haukkalan suvun omistuksessa 112 vuotta. Uudeksi omistajaksi tuli Taivalkunnan Ylisen isäntä **Eino Kahila** (s.1882–k.1954). Hänellä oli kaksi maanviljelijäksi aikovaa poikaa, joista toinen saisi kotitilan ja toinen Haukkalan.

Eino antoi Oivan ja Saimin perheineen muuttaa Tiiliahteella sijainneeseen Metsäpirttiin asumaan. Myöhemmin Kaisu rakennutti veljellensä Ala-Haukkalan maalle Knuutilan junaseisakkeen läheisyyteen talon, joka sai nimen Pikku-Haukkala. Oiva kuoli keuhkotautiin vuonna 1939 vain 37-vuotiaana.

Salama polttaa päärakennuksen

Kaisu asui vanhan Haukkalan vuonna 1880 rakennetussa ja vuonna 1919 remontoitussa päärakennuksessa. Hän oli aloittanut

oppikoulun Tampereella, mutta se jäi kesken perheen hajotessa ympäriltä.

Aikuisena hän sai toimeentulonsa maanviljelyksestä ja metsänmyynnistä ja keskittyi kasvimaitten, hedelmäpuitten ja ison puutarhan hoitoon.

Kaisu Haukkala.

Kaisulla oli useita koiria, yleensä collieita, kuten 1950-luvun colliet Nerita, Kädi ja Nöösi. Hän tarhasi mehiläisiä saadakseen

hunajaa, keräsi rohdos- ja muita hyötykasveja sekä valmisti marjoista ja hedelmistä viiniä. Hän pyrki elämään luonnonmukaisesti ja kävi vielä ikäännyttyäänkin säännöllisesti Ruutanalla uimassa.

Kaisu otti osaa kylän elämään myös toimimalla useissa järjestöissä kuten Pirkkalan Lotta Swärd -yhdistyksessä. Sillä oli Siurossa oma

osasto, kunnes Neuvostoliitto vaati lottajärjestön lakkautettavaksi syksyllä 1944. Kaisu oli kantavia voimia myös Siuro-Seurassa.

Heinäkuussa 1979 elämä äkkiä järkkyy. Oli kova ukonilma ja salama iski Ala-Haukkalan suureen päärakennukseen. Raju tulipalo tuhosi

talon irtaimistoineen.

Palamatta jäi talon päädyssä sijainneen suuren salin nurkkakaappi ja sen sisällä ollut koirien karvoista kudottu hieno villatakki. Kaisu oli onnekseen naapurissa kylässä, mutta koira Bembo kuoli liekkeihin.

Tulta vastaan taisteli seitsemän palokuntaa ja lähes sata miestä. Onneksi viisi metriä syvässä kiviholvatussa kaivossa riitti vettä. Tulen leviäminen muihin rakennuksiin saatiin estettyä. Välittömästi Kaisu rakennutti tontille uuden talon ja asui siinä kuolemaansa asti vuoteen 2007. Hän oli kuollessaan 94-vuotias.

Haukkalan takana näkyy Ala-Haukkala ennen tulipaloa. Tuli poltti kaikki Kaisun valokuvatkin.

Pellolle kasvaa taloja

Taivalkunnan Ylisen tilan isäntäpari Eino ja **Elsa Kahila** (s.1883– k.1952) viljelivät Haukkalaa sivutilana. Parin vuosikymmenen ajan talon emännöitsijänä oli Elsan sisar **Naimi Pakkanen** (s. 1880– k.1970). Taivalkunnasta oli huonot yhteydet Tampereelle, joten Kahilan lapset **Ester** ja **Esko** asuivat viikot Haukkalassa tätinsä luona, kun he kävivät koulua Tampereella, toinen tyttölyseota ja toinen reaalilyseota. Siuron ja Tampereen väliä kulki monta junaa päivässä.

Elsa ja Eino Kahila.

Eino kunnosti rapistumaan päässyttä Haukkalaa: hän rakensi poikiensa kanssa modernin navetan ja siihen AIV-rehusäiliön sekä muita talousrakennuksia. Navetan toiseen päähän tuli autotalli.

Kallen esimerkin mukaisesti Eino lahjoitti kylälle Miharintien varrelta tontin terveystalolle, johon tuli terveyssisaren vastaanotto, sekä alttaritaulun Siuron rukoushuoneeseen.

Kun Haukkala siirtyi Kahilan suvun omistukseen, voimassa olevia maanvuokrakirjoja oli viitisenkymmentä. Seuraavina vuosikymmeninä tilan pinta-ala pieneni oleellisesti, ensin vuokra-alueitten lunastuslain, sitten Puolustusvoimien Linnavuoren tehdasta varten tarvitseman 38 hehtaarin maa-alueen tähden. Kaupat tehtiin vapaaehtoisesti, sillä vaihtoehtona oli pakkolunastus.

Esko Kahila (s.1920– k.1983) tuli Haukkalan isännäksi sodan jälkeen syksyllä 1944. Hän avioitui Karjalankannaksella tapaamansa lotta **Rauha Paloposken** (s.1919– k.2002) kanssa.

Esko Kahila 1954.

Omistukseensa Esko sai tilan vuonna 1953. Mutta silloin hän oli jo todennut, että viljelysmaata oli jäljellä liian vähän, jotta maanviljelys kannattaisi. Karjatalous lopetettiin vuonna 1955 ja pellot vuokrattiin.

Esko keskittyi metsänhoitoon. Haukkalassa hän istutti puutarhaan ja lähimetsään oman pienen arboretumin: sembramäntyjä, lehti- ja pihtakuusia, tammia, lehmuksia, jalavia, hopeapajuja.

1960-luvulla, kun paikallinen teollisuus palkkasi lisää henkilökuntaa, Haukkalan pellot kasvoivat lisää taloja. 1970-luvulla entiseen

lehmähakaan nousi kaksi kerrostaloakin.

Rauha Kahila tyttärineen 1948.

1940-luvun lopulla Haukkala ja Ala-Haukkala olivat täyttyneet jälleen lasten äänistä ja leikeistä. Oli niin kova puute asunnoista, että pääarakennuksissa asui kolme lapsiperhettä Kahilat, **Riihituvat** ja **Korhoset** ja lisäksi perheettömiä aikuisia. Myös Haukkalan sauna remontoitiin huoneen ja keittiön

mökiksi ja siinä asui nelihenkinen **Lehikoisen** perhe.

Leikkikavereita riitti: ikäjärjestyksessä **Pertti, Liisa, Eeva, Martti, Irene, Pirkko, Jukka** ja **Päivi**. Samassa ikäjärjestyksessä aloitettiin koulu Penttilän kansakoulussa ja harrastukset Siuron kirkon kerhoissa.

Haukkalan ja Ala-Haukkalan lapsia 1956.

1950-luvulla vuokralaisperheet muuttivat pois Haukkalasta ja Ala-Haukkalasta saatuaan rakennetuksi oman rintamamiestalon tai isomman asunnon muualta.

Ajoittain kummankin talon päärakennuksen sali oli myös yleisessä käytössä. Haukkalassa toimi kunnan kirjasto ja Ala-Haukkalassa järjestettiin esimerkiksi kangaspuilla kutomisen kursseja.

Siurolaisrouvia kutomakurssilla Ala-Haukkalan salissa 1954. Takarivissä vasemmalla Ala-Haukkalan asukas Laina Korhonen, viides ja kahdeksas vasemmalta Haukkalan asukkaat Rauha Kahila ja Tyyne Riihitupa. Oikean laidan pikkutyöt ovat Irene Korhonen ja Pirkko Kahila.

Kalle Haukkalan päärakennuksen tilalla on nyt kaksi yhteen kytkettyä nykyaikaista omakotitaloa. Toisessa asui Kaisu elämänsä loppuun, toisessa ovat asuneet **Risto** ja **Tuovi Miettinen**.

Haukkalan kantatila on ollut Kahilan suvulla jo 93 vuotta, vuodesta 2000 Eskon tyttären **Päivi Kahila-Kivistön** (s. 1949) omistuksessa ja perheen kotina.

Historian mahtitalo on kutistunut murto-osaan. Jäljellä on Oiva Haukkalan rakennuttama päärakennus kaakeliuuneineen, vähän metsää sekä pieni alue Kuloveden rantaa. Kalle Haukkalan ja hänen edeltäjiensä ajasta kertovat aitat ja kiviholvattu kellari – ja mikä hienoa, Haukkalan entisellä pellolla sijaitsevan päiväkodin nimi!

Lähteet:

Saarenheimo Juhani: Vanhan Pirkkalan historia, 1974
 Koivuniemi Jussi, ym: Pirkkalan ja Nokian historia, 1994
 Pirkkalan Sanomat 22.8.1917
 Siuron sillankorvasta, Siuro-Seuran julkaisu elokuu 1987
 Kahilan suvun kotiarkistot
 Elsa Kahilan päiväkirjat 1916–1943
 Kaisu Haukkalan haastattelu 26.4.1988 ja 19.12.2000
 Irene Savolaisen haastattelu 24.9.2013

Kuvat:

Irene Savolaisen kotialbumi, kuva s. 9
 Lea Parjon kotialbumi, kuva s.11
 Eeva Perttulan kotialbumi, s.14,15
 Päivi Kahila-Kivistön kotialbumi, s.4,5,6,8,12,13,15 sekä kannet
 Vapriikin kuva-arkisto, s.7
 Aamulehti 15.7.1979, leike s.12
 Kansallisarkisto, kartat s.2

Haukkala juhannuksena 2023 Siuronkaaren varrella.